

Vervolgonderzoek

Vleermuizen

Huismus

Gierzwaluw

Kerkstraat 44

Heerenveen

Vervolgonderzoek

Vleermuizen, Huismus & Gierzwaluw

Kerkstraat 44

8441 EZ, Heerenveen

E.J. Ruiter

Alcedo Natuurprojecten heeft dit rapport opgesteld in opdracht van Team 2 Studio voor de bouwkunst, Vollenhove. Daarmee is dit rapport eigendom van bovengenoemde opdrachtgever. Niets uit deze rapportage mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, microfilm, fotokopie, of welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever en Alcedo Natuurprojecten. Het is ook niet toegestaan dit rapport zonder toestemming te gebruiken voor enig ander werk dan waarvoor dit product is ontwikkeld. Alcedo Natuurprojecten is niet aansprakelijk voor gevolgschade of schade welke voortvloeit uit toepassingen van resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Alcedo Natuurprojecten; opdrachtgever vrijwaart Alcedo Natuurprojecten van aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Colofon

Vervolgonderzoek

Vleermuizen, Huismus & Gierzwaluw

Kerkstraat 44

8441 EZ, Heerenveen

Auteur:	E.J. Ruiter
Opdrachtgever:	Team 2 studio voor de bouwkunst B.V. De Kampen 22 8325 DE Vollenhove
Contactpersoon:	Jaap Heetebrij, Jaap Heetebrij, jaap@om-team2.nl
Opdrachtnemer:	Alcedo Natuurprojecten Cornelis Houtmanstraat 10 8023 EA Zwolle
Contactpersoon:	Evert Ruiter, info@alcedo-natuurprojecten.nl
Uitvoer onderzoek:	H. Mellema
Projectcode:	2020 - 034
Rapportcode:	2020 - 053
Datum:	21 september 2020
Collegiale toets:	H. Mellema, september 2020
Status:	Concept
Te citeren als:	<i>Ruiter E.J. 2019. Vervolgonderzoek Vleermuizen, Huismus & Gierzwaluw. Alcedo Natuurprojecten rapport 2020 - 053. In opdracht van: Team 2 Studio voor de bouwkunst.</i>

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	5
1.1	Aanleiding	5
1.2	Doel	5
1.3	Leeswijzer	5
2.	Werkwijze en inspanning	6
2.1	Werkwijze	7
2.2	Volledigheid inventarisatie	7
3.	Omschrijving plangebied	8
4.	Resultaten	10
4.1	Vleermuizen	10
4.1.1	Per soort	10
4.1.2	Vliegroute	11
4.1.3	Foerageergebied	11
4.2	Huismus	12
4.3	Gierzwaluw	12
5.	Conclusies	13
5.1	Conclusies	13
5.2	Advies	14
5.3.	Toelichting gebruikte termen	14
6.	Geraadpleegde Bronnen	17
Bijlage 1.	Foto-impressie	16
Bijlage 2.	Waarnemingskaarten	17
Bijlage 3.	Wettelijk kader	20

1. Inleiding

1.1. Aanleiding

Aan de Kerkstraat 44 te Heerenveen bevindt zich een voormalig jongerencentrum. De initiatiefnemer is voornemens dit gebouw af te breken om ter plaatse ruimte te maken voor nieuwbouw. Deze plannen kunnen betekenen dat er middels de Wet natuurbescherming (Wnb) beschermde plant- of diersoorten in het gedrang komen. Daarbij valt te denken aan gebouw-bewonende vleermuizen, huismussen en gierzwaluwen. Een ecologisch vooronderzoek heeft uitgewezen dat niet kan worden uitgesloten dat de bebouwing inderdaad bewoond wordt door vleermuizen, huismussen of gierzwaluwen. Vandaar dat in 2019 vervolgonderzoek op basis van het vleermuisprotocol 2017 en kennisdocumenten huismus en gierzwaluw is uitgevoerd.

De resultaten van dit onderzoek worden gepresenteerd in deze rapportage.

1.2. Doel

Door middel van dit onderzoek worden de volgende vragen beantwoord:

- Wordt de bebouwing van Kerkstraat 44 te Heerenveen gebruikt als tijdelijke of vaste verblijfplaats door vleermuizen en zo ja, om welke soorten gaat het;
- Is er sprake van kraamverblijfplaatsen, zomerverblijfplaatsen of andersoortige verblijfplaatsen van vleermuizen, en zo ja, om welke soorten en aantallen gaat het;
- Maakt de bebouwing en de omgeving deel uit van een belangrijk foerageergebied of een belangrijke vliegroute voor vleermuizen en zo ja, voor welke soorten is dit van belang;
- Wordt de bebouwing van Kerkstraat 44 te Heerenveen gebruikt als broedplaats van huismus of gierzwaluw, en zo ja, om welke aantallen gaat het.

1.3. Leeswijzer

In hoofdstuk 2 worden gevolgde werkwijze, methodes en inspanning beschreven, hoofdstuk 3 geeft een beschrijving van het onderzochte plangebied. De onderzoeksresultaten worden besproken in hoofdstuk 4 op basis waarvan in hoofdstuk 5 conclusies en adviezen worden gepresenteerd. In hoofdstuk 6 wordt aangegeven welke bronnen zijn geraadpleegd en vervolgens is er aantal bijlagen met daarin een foto-impressie van het plangebied, waarnemingskaarten en een korte beschrijving van het wettelijk kader waarbinnen dit onderzoek is uitgevoerd.

2. Werkwijze en inspanning

In de periode mei tot en met september van 2020 werd het plangebied Kerkstraat 44 te Heerenveen 6 maal bezocht en geïnventariseerd op het voorkomen van vleermuizen, huismussen en gierzwaluwen. De toegepaste onderzoeksmethoden worden in dit hoofdstuk nader toegelicht. Tijdens alle bezoeken waren de weersomstandigheden geschikt voor het inventariseren van de soortgroepen. Zie tabel 1.

Tabel 1. Datum en tijdstip van en weersomstandigheden tijdens de inventarisaties.

Datum	Tijd	Functies	Medewerker	Weer
15-5-2020	06:00 – 08:00	HM	Henk Mellema	Temp: 1 - 4 °C, Bew. 0/8, Wind: NW1, Neerslag: geen regen
22.05.2020	20:30 – 23:30	A, B, C, D, HM, GZ	Henk Mellema	Temp: 19 - 21 °C, Bew. 0/8, Wind: OZO 1, Neerslag: geen regen
18.06.2020	03.00 – 05.00	A, B, C, D, E, HM, GZ	Henk Mellema	Temp: 15 - 16 °C, Bew. 7/8, Wind: NO 1, Neerslag: dampig
08.07.2020	20:30 – 23:30	A, B, C, D, GZ	Henk Mellema	Temp: 20 °C, Bew. 8/8, Wind: NO 1, Neerslag: geen regen
23.08.2020	23:00 – 01:00	A, B, C, D	Henk Mellema	Temp: 14 - 16 °C, Bew. 3/8, Wind: ZW 2, Neerslag: geen regen
15.09.2020	23:00 – 01:00	A, B, C, D	Henk Mellema	Temp: 17 - 19 °C, Bew. 3/8, Wind: NW 1, Neerslag: geen regen

Onderzochte functies vleermuizen:

- A: Vliegroute
- B: Foerageergebied
- C: Kraamverblijfplaats
- D: Zomerverblijfplaats
- E: Zwermgedrag
- HM = Huismus
- GZ = Gierzwaluw

2.1. Werkwijze

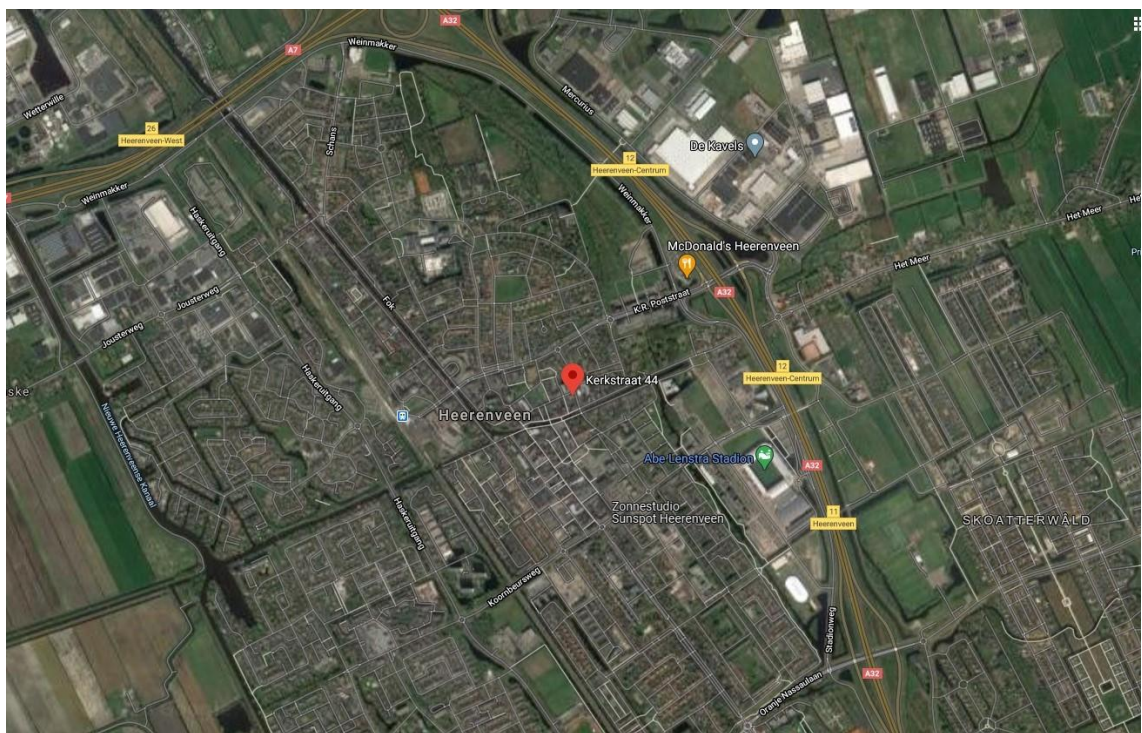
De bezoeken vonden plaats in de periodes 15 mei – 15 juli en 15 augustus – 15 oktober met steeds een tussenpoos van minimaal 10 dagen. Tijdens alle veldbezoeken werd op grond van geluid en zicht geïnventariseerd. Voor het vaststellen van vleermuizen op geluid werd gebruik gemaakt van batdetectors en een batlogger. Voor het vaststellen van vleermuizen op zicht werd gelet op rond- of langs vliegende dieren of werden met batdetector vastgestelde dieren beschenen met een zaklantaarn. Al deze aspecten tezamen vormden een beeld van hoe vleermuizen het gebouw aan de Kerkstraat 44 en de wijde omgeving benutten. Voor het vaststellen van huismussen werd gelet op zingende mannetjes in de dakgoot, huismussen die met nestmateriaal slepen, de aanwezigheid van jonge vogels en huismussen in het algemeen in de directe omgeving. Voor het vaststellen van gierzwaluw werd gelet op in- of uitvliegende gierzwaluwen, roepende vogels van onder de dakpannen, langs-vliegende gierzwaluwen en gierzwaluwen die elders in de directe omgeving rondvlogen. Tijdens ieder bezoek kon in de loop van minimaal 2 á 3 uur het totale gebouw en de directe omgeving goed worden geïnspecteerd.

2.2. Volledigheid inventarisatie

Dit onderzoek is uitgevoerd volgens het Vleermuisprotocol 2017 en richtte zich op het vaststellen van (zomer-, paar-) verblijfplaatsen en kraamkolonies, vliegroutes en foerageergebied van gebouw-bewonende soorten zoals Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis en Laatvlieger. Daarvoor zijn 5 onderzoeksrondes toereikend. De bebouwing kon goed worden onderzocht door 1 persoon en er is een volledig beeld ontstaan van door welke vleermuissoorten de bebouwing wordt gebruikt en welke functies het voor deze soorten vervult. Het onderzoek naar huismus en gierzwaluw is zoveel mogelijk gecombineerd met de bezoeken voor vleermuizen. Vanwege een late aanbesteding is het onderzoek naar huismus op één bezoek na volledig uitgevoerd, maar dat heeft niet geleid tot een onvolledig onderzoek. Zie 4.2.

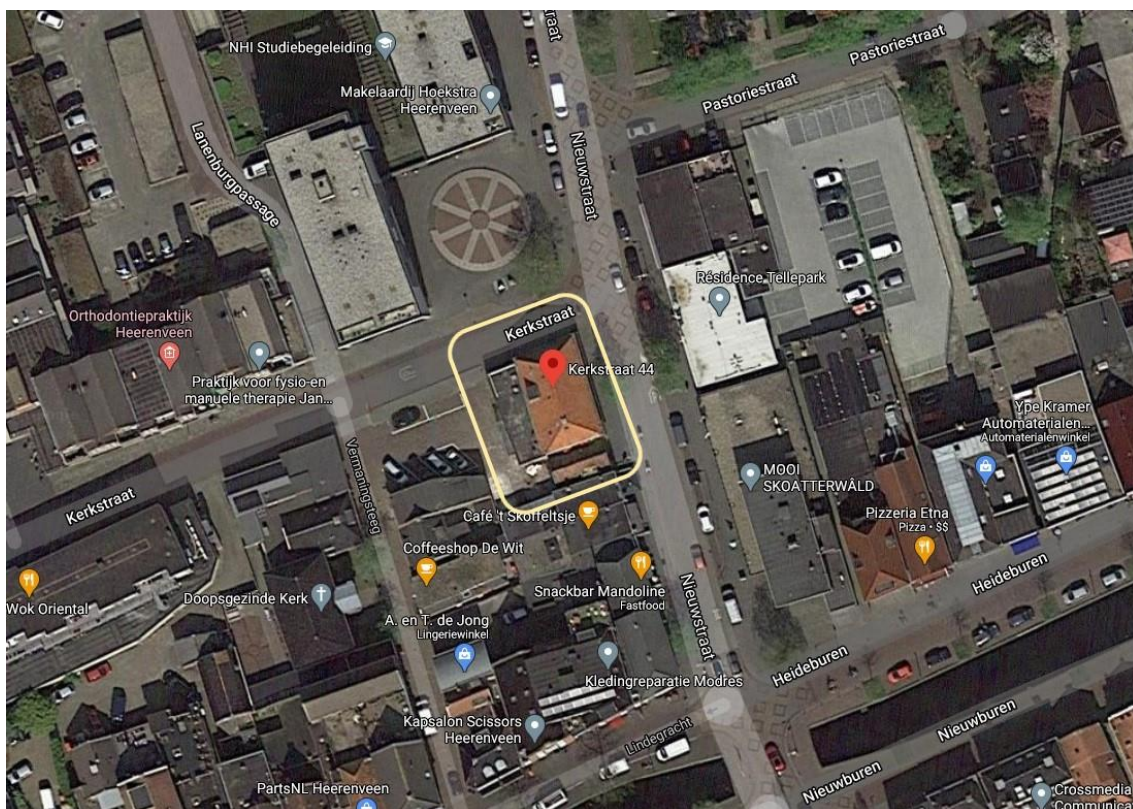
3. Omschrijving plangebied

De onderzochte locatie bevindt zich aan de Kerkstraat 44 te Heerenveen, deze ligt ingeklemd tussen Kerkstraat-Nieuwstraat-Vermaningsteeg. Op deze locatie staat een gebouw dat recent nog in gebruik was als jongeren centrum. Het is een bakstenen gebouw met spouwmuren, twee verdiepingen en een zolder en een rood pannen dak. Dit gebouw staat al enige tijd leeg en verkeerd in een enigszins vervallen staat (delen van het dak zijn gehavend). Naast dit pand stond aan de zijde van de Nieuwstraat nog een pand maar deze is inmiddels afgebroken. Naast het pand aan de zijde van de Kerkstraat is een parkeerplaats gesitueerd. Voor een impressie van de onderzochte locatie: Zie fotobijlage.

Figuur 1: Overzicht ligging onderzochte locatie in Heerenveen. (Bron: Google Maps)

Figuur 2: Detail overzicht onderzochte locatie. (Bron: Google Maps)

Binnen het plangebied zijn de volgende ecotopen aanwezig:

- Een gebouw met dakpannen, houten betimmering en spouwmuur;
- Enkele gebouwen met dakpannen, houten betimmering en spouwmuur;
- Breed, ondiep, stilstaand water (> 2 meter breed, < 1 meter diep);
- Dunne berken en lindes (diameter borsthoogte < 25 cm);
- Dikke berken, mogelijk met holtes (diameter borsthoogte > 25 cm);
- Lage, opgaande begroeiing bestaande uit parkplantsoen.

4. Resultaten

4.1. Vleermuizen

Gedurende het onderzoek werden binnen het plangebied 3 soorten vleermuizen aangetroffen, het betreft:

- Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*
- Ruige dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii*
- Laatvlieger *Eptesius serotinus*
- Rosse vleermuis *Nyctalus noctula*

Hieronder worden per soort de waarnemingen weergegeven en de functies die Kerkstraat 44 voor vleermuizen vervult.

Waarnemingskaarten zijn opgenomen in bijlage 2.

4.1.1. Per soort

- **Gewone dwergvleermuis** *Pipistrellus pipistrellus*

Tijdens alle op vleermuizen gerichte bezoeken was dit de meest waargenomen soort. Verspreid in de omgeving van Kerkstraat 44 werden bij alle bezoeken gewone dwergvleermuizen aangetroffen.

Deze soort gebruikt de onderzochte locatie als volgt:

Kraamkolonie: Er werden geen kraamkolonies aangetroffen.

Vaste verblijfplaats: Er werden geen vaste verblijfplaatsen vastgesteld.

Baltslocatie: Er werden geen baltslocaties vastgesteld. De hoogbouw aan de Kerkstraat en Lanenburg zijn echter wel in trek bij mannetjes van de gewone dwergvleermuis. Ze zijn op diverse plekken zwermend en aantikkend aangetroffen in de gehele omgeving

Foerageerplaats: Voor gewone dwergvleermuizen fungeert de directe omgeving van Kerkstraat 44 als foerageergebied. Zie figuur 3.

Winterverblijf: In de korte westelijke toren van de Parochie kerk van de Heilige geest, is mogelijk een winterverblijf aanwezig van gewone dwergvleermuis. Hier zwermden in het tijdens de onderzoeken in augustus en september steeds (maximaal) vijf dieren. Dit deel van het centrum van Heerenveen lijkt hierdoor van belang als een belangrijk habitat voor gewone dwergvleermuizen.

- **Ruige dwergvleermuis** *Pipistrellus nathusii*

De ruige dwergvleermuis is enkele malen waargenomen in de directe omgeving van Kerkstraat 44. Evenals de vorige soort heeft de ruige dwergvleermuis een voorkeur voor de hoogbouw aan de Kerkstraat en Lanenburg. Enige binding met Kerkstraat 44 werd niet vastgesteld.

- **Laatvlieger** *Eptesius serotinus*

Laatvliegers werden maar zelden waargenomen en het betrof steeds solitaire overvliegende dieren. De waargenomen exemplaren vertoonden dus geen binding met de bebouwing. Het is mogelijk dat er zich elders in het centrum van Heerenveen een kleine kolonie aanwezig is.

- **Rosse vleermuis** *Nyctalus noctula*

Dit is een boom-bewonende vleermuis. Deze soort werd tijdens enkele avondbezoeken waargenomen, maar het betrof steeds dieren die hoog over de locatie vlogen. Dit gedrag is kenmerkend voor Rosse vleermuizen. Het zijn uitstekende vliegers die grote afstanden overbruggen om vanuit hun verblijfplaatsen naar goede foerageerplekken te vliegen.

4.1.2. Vliegroute

De functie die Kerkstraat 44 en omgeving vervult als vliegroute voor vleermuizen is aanwezig, maar enigszins beperkt. Tijdens het onderzoek is weliswaar waargenomen dat Rosse vleermuizen en Laatvliegers in een duidelijk waarneembare lijn over of langs de locatie vlogen, maar of de bebouwing daarbij een essentiële rol speelt voor oriëntatie is niet duidelijk vastgesteld. Het kan evenzogoed zijn dat deze dieren, en dan met name Laatvliegers, ook laanboomstructuren volgen. Gewone dwergvleermuizen en ruige dwergvleermuizen, die overwegend laag en tussen de bebouwing vliegen, oriënteren zich wel op de bebouwing van Kerkstraat 44 en omgeving.

4.1.3. Foerageergebied

Een belangrijke functie die Kerkstraat 44 voor vleermuizen vervult is als foerageergebied. De inbedding van het gebouw tussen de overwegend hoge(re) bebouwing in de omgeving en de bomen langs de straten, vormt daarbij een belangrijk element omdat daar in de avond en nacht veel insecten aanwezig zijn. De lage bebouwing en de open plaatsen vormen ingebed kleine warmte-eilanden waar de warmte van de dag 's avonds en 's nachts langer blijft hangen dan op plaatsen die kaler zijn. Op die plaatsen zijn ook veel vliegende insecten (voedsel voor vleermuizen) aanwezig.

4.2. Huismus

Er zijn geen broedende huismussen waargenomen in of in de omgeving van het gebouw aan Kerkstraat 44. In de ruimere omgeving zijn echter wel degelijk huismussen aanwezig, met name in de woonwijken ten oosten en noordoosten van de onderzochte locatie.

4.3. Gierzwaluw

Er werden in de directe omgeving van Kerkstraat 44 wel gierzwaluwen aangetroffen, maar er zijn geen broedende gierzwaluwen vastgesteld in het pand van nummer 44. Het maximum aantal gierzwaluwen in de lucht was echter 12 ex.

In het centrum van Heerenveen en dus ook de directe omgeving van nummer 44, broeden meerdere paartjes gierzwaluwen. Het aantal in de directe omgeving van Kerkstraat 44 wordt geschat op 6 paar. Ze komen dus dicht in de buurt van de onderzochte locatie voor, maar hebben geen binding met Kerkstraat nummer 44. De meeste gierzwaluwactiviteit bevindt zich ten zuidwesten van nummer 44, in het wat oudere deel van de binnenstad. Zie bijlage 2.

5. Conclusies en advies

5.1. Conclusies

Op basis van de bevindingen die tijdens dit onderzoek zijn gedaan kan het volgende worden geconcludeerd:

- Op de onderzochte locatie is het voorkomen vastgesteld van vier vleermuissoorten, te weten: gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en rosse vleermuis;
- Van deze vier soorten gebruiken gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis de locatie als foerageerplaats en als onderdeel van een vliegroute;
- Er is geen kraamkolonie aangetroffen van de gewone dwergvleermuis;
- Er is geen binding met de bebouwing aangetoond in de vorm van verblijfplaatsen;
- Vleermuizen benutten de locatie met name als foerageergebied en in mindere mate als vliegroute;
- Er worden bij de voorgenomen plannen ter plaatse geen bomen gekapt, maar wel gebouwen afgebroken. Hierdoor worden vliegroutes en foerageergebieden van de aangetroffen vleermuizen slechts marginaal aangetast, omdat er ook weer gebouwen verrijzen;
- Op de onderzochte locatie is het voorkomen van broedende huismussen niet vastgesteld;
- Op de onderzochte locatie is het voorkomen van broedende gierzwaluwen niet vastgesteld;
- Voor de uitvoer van de voorgenomen plannen is een aanvraag bij Provincie Friesland voor een ontheffing inzake de Wet natuurbescherming niet noodzakelijk.

5.2. Advies

Omdat gebleken is dat Kerkstraat 44 niet, maar de omgeving daarvan wel in trek is bij gewone dwergvleermuis, huismus en gierzwaluw, wordt geadviseerd om nestkasten voor deze soorten op te nemen in de nieuwbouw.

Dat kan door middel van het integreren van de kasten in de spouwmuur of door ze op juiste plaatsen op te hangen aan de buitenmuur. Voor meer informatie omtrent het integreren of ophangen van vleermuis-, huismus, en gierzwaluwkasten zie: www.vivarapro.nl.

5.3. Toelichting gebruikte termen.

Verblijfplaats: Een object (gebouw, boom, bunker, grot, kast en dergelijke) waarin een of meerdere vleermuizen verblijven (overdag of 's winters, met enige regelmaat).

Zomerverblijfplaats: Een verblijfplaats die gebruikt wordt door vleermuizen die niet in winterslaap zijn waarvan niet aangetoond is dat het een kraamverblijfplaats dan wel een paarverblijfplaats is.

Kraamverblijfplaats: Een verblijfplaats van een kraamgroep met vrouwtjes met jongen.

Paar(verblijf)plaats: Een verblijfplaats of de omgeving daarvan, waar ten minste een baltsend mannetje of meerdere vleermuizen overdag verblijven en paren of komen zwermen. Welk gedrag is waar te nemen, is afhankelijk van de soort. Te herkennen aan zwermgedrag en/of baltsroepen. (Zwermen bij het invliegen komt bij meer verblijfsfuncties voor.)

Vliegroute: Een vaste route van een vleermuis of een groep van vleermuizen vanaf een verblijfplaats naar een foerageergebied of tussen verblijfplaatsen visa versa.^[1]_{SEP}

Migratieroute: Een vaste route van zomerleefgebied naar winterverblijfplaats of winterleefgebied en visa versa.

Foerageergebied: Een gebied waar een vleermuis of een groep van vleermuizen foerageert.

Baltslocatie: Strategisch gekozen plek in een gebouw of boom van waaruit een vleermuismannetje roept om vrouwtjes te lokken.

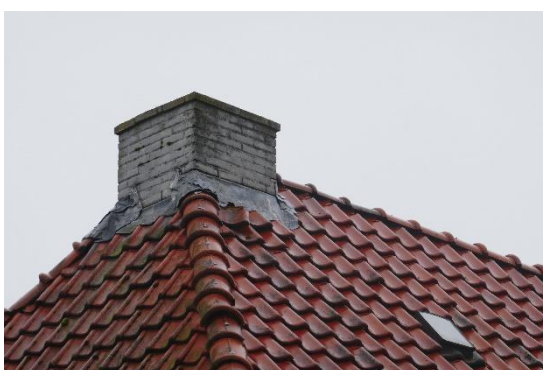
6. Geraadpleegde bronnen

- Dietz, C., O. von Helversen & D. Nill, 2011. Vleermuizen. Alle soorten van Europa en Noord-West Afrika. Tirion Natuur.
- Middleton, N., A. Froud & K. French. (2014) Social Calls of the Bats of Britain and
- Ruiter E.J. 2020. Ecologische Quicksan Kerkstraat Heerenveen. Alcedo Natuurprojecten rapport 2020 - 005. In opdracht van: Team2 studio voor de Bouwkunst BV
- wetten.overheid.nl/BWBR0037552/2017-03-01
- www.batecho.eu
- www.bij12.nl/assets/BIJ12-2017-006-Kennisdocument-Gierzwaluw-1.0.pdf
- www.bij12.nl/assets/BIJ12-2017-009-Kennisdocument-Huismus-1.0.pdf
- www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/kennisdocumenten-soorten-ontheffingen-wet-natuurbescherming/
- www.netwerkgroenebureaus.nl/werken-aan-kwaliteit/vleermuisprotocol
- www.vleermuis.net
- www.vleermuis.net/bescherming/soorten
- www.waarneming.nl

Bijlage 1: Foto-impressie

Bijlage 2: Waarnemingskaart

52,96164 / 5,92195

Bijlage 3. Wettelijk kader

Algemeen

De bescherming van planten- en diersoorten is in Nederland geregeld in de Wet natuurbescherming (verder te noemen Wnb). Deze wet is op 1 januari 2017 in werking getreden en beschermt ruim 900 soorten in Nederland in het wild voorkomende planten- en diersoorten. Deze wet vervangt de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet en de Boswet.

Doelstelling van de Wnb

- het beschermen en ontwikkelen van de natuur;
- het behouden en herstellen van biologische diversiteit;
- het doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de natuur en het verzekeren van een samenhangend beleid gericht op het behoud en beheer van waardevolle landschappen.

De Wet natuurbescherming benoemt niet welke concrete activiteiten wel of niet zijn toegestaan. Het uitgangspunt van de wet is dat geen schade mag worden gedaan aan beschermde dieren of planten. Dit betekent in de praktijk dat het gaat om het effect van uw activiteiten op beschermde soorten. Heel vaak gaan activiteiten en werkzaamheden en de bescherming van soorten prima samen. Als u uw werk zo kunt inrichten dat u geen schade toebrengt aan beschermde soorten, dan hoeft u vooraf niets te regelen. Soms is het echter onvermijdelijk dat schade ontstaat aan beschermde dieren of planten. In die situaties is het nodig dat u vooraf bekijkt of hiervoor een vrijstelling geldt, of dat een ontheffing moet worden aangevraagd ('nee-tenzij'-beginsel).

Welke soorten worden beschermd?

De Wnb kent drie categorieën van beschermde soorten:

- Alle van nature in Nederland in het wild levende vogels volgens het beschermingsregime van de Vogelrichtlijn;
- Soorten beschermd op grond van de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn;
- Andere soorten waaronder soorten vallen die vanuit nationaal oogpunt bescherming behoeven.

Zorgplicht

In de Wnb is ook een zorgplicht vastgelegd. Deze plicht geldt te allen tijde en houdt in dat nadelige gevolgen voor flora en fauna zoveel mogelijk moeten worden voorkomen. Deze plicht geldt voor iedereen en voor alle planten en dieren, beschermd of niet. De Memorie van Toelichting zegt het zo: “De zorgplicht houdt in dat een ieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. Overtreding van de zorgplicht is niet strafbaar gesteld; de zorgplicht kan wel door toepassing van bestuursdwang worden gehandhaafd”.

De verbodsbepalingen

Beschermingsregimes		
Vogelrichtlijn § 3.1 Wnb	Habitatrichtlijn § 3.2 Wnb	Andere soorten § 3.3 Wnb
<p>Artikel 3.1 lid 1</p> <p><i>Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.</i></p>	<p>Artikel 3.5 lid 1</p> <p><i>Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.</i></p>	<p>Artikel 3.10 lid 1a</p> <p><i>Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen.</i></p>
<p>Artikel 3.1 lid 2</p> <p><i>Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.</i></p>	<p>Artikel 3.5 lid 2</p> <p><i>Het is verboden om dieren opzettelijk te verstoren.</i></p>	<p>Artikel 3.10 lid 1b</p> <p><i>Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen.</i></p>
<p>Artikel 3.1 lid 3</p> <p><i>Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben.</i></p>	<p>Artikel 3.5 lid 3</p> <p><i>Het is verboden om eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.</i></p>	<p>Artikel 3.10 lid 1c</p> <p><i>Het is verboden planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.</i></p>
<p>Artikel 3.1 lid 4 en lid 5</p> <p><i>Het is verboden vogels opzettelijk te verstoren, tenzij de verstoring niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.</i></p>	<p>Artikel 3.5 lid 4</p> <p><i>Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen.</i></p>	
	<p>Artikel 3.5 lid 5</p> <p><i>Het is verboden planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied</i></p>	

	<i>opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.</i>	
--	--	--

Tabel 1. Overzicht verbodsbepalingen

Beschermingsregimes

De Wet natuurbescherming kent een apart beschermingsregime voor soorten van de Vogelrichtlijn en een apart beschermingsregime voor soorten van de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn en een apart beschermingsregime voor andere soorten, die vanuit nationaal oogpunt beschermd worden. Elk van deze beschermingsregimes kent zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor vrijstelling of ontheffing van de verboden. Alle vogels, in totaal ruim 700 soorten, zijn (beschermd). Daarnaast worden ongeveer 230 overige Europese en nationale soorten (flora, fauna en avifauna) beschermd. Om af te mogen wijken van de verbodsbepalingen via een ontheffing of vrijstelling moet aan drie criteria zijn voldaan:

- Er mag alleen van de verbodsbepaling afgeweken worden als er geen andere bevredigende oplossing voor de handeling mogelijk is.
- Er moet tegenover een afwijking van het verbod een in de wet genoemd belang staan. De wet geeft voor de verschillende beschermingsregimes aan wat die belangen zijn zoals volksgezondheid of openbare veiligheid.
- De ingreep mag geen afbreuk doen aan de staat van instandhouding van de soort.

Als aan deze drie vereisten voldaan is, kan een ontheffing worden verleend. Voor een aantal handelingen zijn bovendien vrijstellingen mogelijk, bijvoorbeeld in de vorm van een provinciale verordening of een gedragscode.

